

PRIJEDLOG ODLUKE O SUDJELOVANJU PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE U MIROVNOJ OPERACIJI EUROPSKE UNIJE „EU NAVFOR Somalija-ATALANTA“

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ODLUKE

Na temelju članka 7. stavka 5. Ustava Republike Hrvatske pokreće se postupak za donošenje Odluke o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnoj operaciji Europske unije „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“ – u daljnjem tekstu Odluka.

II. OCJENA DOSADAŠNJEG STANJA

Vijeće Europske unije u prosincu 2008. godine pokrenulo je prvu pomorsku vojnu operaciju u okviru Zajedničke sigurnosne i obrambene politike pod nazivom „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“. Cilj operacije je borba protiv piratstva i povećanje sigurnosti plovidbe uz Rog Afrike i u većem dijelu Indijskog oceana kuda prolaze glavni svjetski trgovinski putovi. Operativno zapovjedništvo nalazi se u Northwoodu, a operativni zapovjednik snaga je viceadmiral Duncan Potts.

U skladu s mandatom Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda, zadaće ove mirovne operacije su odvratanje, sprječavanje i suzbijanje piratstva i oružane pljačke uz obale Somalije, zaštita brodova Svjetskog programa za hranu (WFP) koji dostavljaju humanitarnu pomoć, kao i zaštita brodova AMISOMA (Misija Afričke unije u Somaliji) te zaštita osjetljivih (trgovačkih) brodova uz obale Somalije.

Stalno se u području operacije nalaze ratni brodovi Italije, Španjolske, Njemačke, Rumunjske i Francuske, dok se povremeno u skladu sa svojim mogućnostima uključuju i druge države članice sa svojim ratnim brodovima (Grčka, Belgija). Također, u području operacije nalaze se i zrakoplovi država članica (Španjolska, Luksemburg, Njemačka, Francuska i Švedska) koji vrše nadzor pomorskog prostora u skladu s mandatom operacije. Treće države – partneri, koje sudjeluju u operaciji su Hrvatska, Norveška, Crna Gora i Srbija.

Operacija „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“ dio je sveobuhvatnog pristupa Europske unije za Rog Afrike. Politički ciljevi Europske unije su ne samo sprječavanje i odvratanje pirata od prekida globalne pomorske trgovine, nego i doprinos održivom i dugoročnom rješenju u suzbijanju piratstva izgradnjom kapaciteta i sposobnosti država u regiji, uključujući i Somaliju, kako bi uspješno preuzele odgovornost za borbu protiv piratstva.

S tim ciljem Europska unija pokrenula je 2010. godine obučnu misiju za somalijske sigurnosne snage (EUTM Somalia) te u srpnju 2012. godine misiju jačanja i izgradnje pomorskih sposobnosti Somalije, Džibutija, Sejšela, Kenije i Tanzanije (EUCAP Nestor).

Odlukom Vijeća Europske unije od 23. ožujka 2012. (Council Decision 2012/174/CFSP) mandat mirovne operacije produljen je do prosinca 2014. godine. Istovremeno tom Odlukom je prošireno područje operacije na zračni prostor iznad Somalije i unutarnje vode što omogućuje poduzimanje robusnijih akcija na moru, kao i uništavanje piratskih uporišta (logističkih kampova) na kopnu (Pirates Logistical Dumps-PLD) uz suglasnost somalijskih vlasti. U tom smislu polovicom svibnja 2012. godine izvedena je prva kopnena operacija usmjerena na neutralizaciju piratske logističke baze te je uništeno osam piratskih brodica. U prosincu 2011. godine odobren je koncept autonomnih zaštitarskih timova za obranu brodova (Autonomous Vessel Protection Detachments-AVPD) te se već sada, nakon što je uspješno razmješten prvi tim jedne države članice dokazao kao uspješan mehanizam za odvratanje piratskih napada prema brodovima WFP-a i AMISOM-a. Uvođenjem AVPD timova značajno se povećala učinkovitost operacije, a također je otvoren prostor državama koje ne raspolažu odgovarajućim brodovima ili zrakoplovima da značajnije pridonose operaciji sa snagama i sposobnostima od kritičnog značaja. Također, postoji mogućnost slanja u područje operacije VPD timova (Vessel Protection Detachment) koji su, za razliku od AVPD timova koji se nalaze na trgovačkim brodovima, smješteni na ratnim brodovima. Trenutno je u mirovnoj operaciji razmješten jedan VPD tim države članice Europske unije.

Tijekom 2012. godine statistički podaci bilježe taktičke uspjehe ove mirovne operacije odnosno smanjenje broja uspješnih piratskih napada što je rezultat toga što trgovački brodovi primjenjuju preporuke Međunarodne pomorske organizacije (IMO), tzv. best management practice; aktivnosti snaga su postale robusnije, poput primjerice angažmana prvih autonomnih zaštitarskih timova za obranu (AVPD) na brodovima uz Rog Afrike, angažiranja privatnih sigurnosnih tvrtki za zaštitu trgovačkih brodova privatnog sektora te spremnosti somalijskih vlasti i lokalnih vlasti u pokrajinama na djelovanje protiv pirata. Učinak vojnog djelovanja dodatno se povećao napadima na piratski model poslovanja-praćenja financijskih tokova, uništavanje opreme, identificiranje vođa piratstva i blokadu njihovih računa. U odnosu na 2011. godinu, ukupan broj piratskih napada kao i broj brodova koje su pirati uspjeli oteti smanjen je pet puta, što je značajan uspjeh za operaciju. No, unatoč taktičkim i operativnim uspjesima mirovne operacije, prerano je za tvrdnje da je ovo početak kraja piratstva jer je fokus Europske unije do sada bio na simptomima, a manje na uzrocima piratstva (loša vladavina, nesigurnost i nedostatak provedbe zakona na kopnu, nedostatak alternativnih izvora zarade i života za mlađu populaciju).

Usporedno s ovom mirovnom operacijom, a u cilju potpore jačanja tadašnje Prijelazne federalne vlade Somalije i njezinih institucija, Vijeće Europske unije je 4. veljače 2010. usvojilo odluku o vojnoj misiji obuke pripadnika somalijskih snaga sigurnosti. Misija pod nazivom EUTM Somalija (EU Training Mission) pokrenuta je 7. travnja 2010. u okviru sveobuhvatnog pristupa Europske unije prema Somaliji. Misija uključuje angažman do maksimalno 124 stručnjaka sa zadaćom obuke i osposobljavanja pripadnika somalijskih snaga sigurnosti. Obuka se za sada odvija u Ugandi i to iz sigurnosnih razloga, ali i zbog činjenice da se u toj zemlji već vrši obuka većine pripadnika Misije Afričke unije u Somaliji (AMISOM). U pogledu operativnih aspekata misije obuke somalijskih snaga sigurnosti riječ je o uspješnoj misiji u okviru koje je dosad obučeno ukupno 2 300 pripadnika koji su integrirani u somalijske snage sigurnosti te čine jezgru tri brigade somalijske vojske.

Odlukom Vijeća od 28. srpnja 2011. Misija EUTM Somalija je produljena do prosinca 2012. godine, a novim Strateškim pregledom, koji je početkom listopada 2012. godine objavila visoka predstavnica za vanjsko djelovanje i sigurnosnu politiku Catherine Ashton, predloženo je produljenje mandata operacije i pokretanje novog planskog procesa kroz izradu koncepta upravljanja krizom.

Visoka predstavnica za vanjsko djelovanje i sigurnosnu politiku Catherine Ashton objavila je potkraj srpnja Akcijski plan Europske unije za borbu protiv piratstva uz Rog Afrike i u zapadnom Indijskom oceanu (AP) koji dopunjuje strategiju za Rog Afrike (usvojenu 14. studenog 2011.) Akcijski plan usmjeren je na borbu protiv piratstva u partnerstvu s državama regije i ostalim partnerima koji djeluju u tom području. Europska unija želi osigurati veću učinkovitost i vidljivost te utjecati ne samo na posljedice već i na uzroke piratstva.

U tom smislu Europska unija je pokrenula još jednu misiju – EUCAP Nestor, s inicijalnim mandatom od dvije godine. EUCAP Nestor je misija jačanja i izgradnje pomorskih sposobnosti Somalije, Džibutija, Sejšela, Kenije i Tanzanije. Cilj misije je jačanje regionalnih pomorskih sposobnosti na Rogu Afrike kao i država na zapadnoj obali Indijskog oceana te jačanje kapaciteta država u regiji kako bi mogle nadzirati svoje teritorijalne vode. EUCAP Nestor je zapravo civilna misija ojačana vojnom ekspertizom te je u potpunosti komplementarna s operacijom ATALANTA i EUTM Somalija. EUCAP Nestor sastoji se od dvije komponente koje se odnose na dva cilja: jačanje pomorskih sposobnosti Džibutija, Kenije, Tanzanije, Somalije i Sejšela te obučavanje i opremanje obalne straže u područjima Somalije – Puntland, Somaliland i Galmudug te obučavanje i zaštita sudaca na području Puntlanda.

Zajedno EUCAP Nestor, EUNAVFOR Somalija ATALANTA i EUTM Somalija čine usklađeni integrirani paket Zajedničke sigurnosno obrambene politike u cilju podrške Europske unije Strateškom okviru za Rog Afrike. Politički ciljevi Europske unije odnose se na poduzimanje ciljanih aktivnosti u okviru aktualnih međunarodnih napora: sprječavanje i odvratanje pirata od ometanja globalne pomorske trgovine te sudjelovanje u izgradnji regionalnih pomorskih kapaciteta i omogućujući time državama u regiji da nadziru svoje teritorijalne i ekskluzivne gospodarske zone kroz učinkovito pomorsko upravljanje. Na taj se način stvaraju preduvjeti da države same preuzmu odgovornost u borbi protiv piratstva.

Europska unija podržava i druge programe za borbu protiv piratstva kao što su regionalni program za pomorsku sigurnost (MASE) koji se bavi problemima piratstva na kopnu, program za zaštitu kritičnih pomorskih puteva koji ima za cilj jačanje pomorskog nadzora i MARSIC program koji se bavi poboljšanjem razmjene informacija. Europska unija je pokrenula i široku paletu programa koji se odnose na procesuiranje, suđenje i pritvaranje osumnjičenih za piratstvo. Europska unija je dodatno potpisala sporazume o transferu osumnjičenih za piratstvo s državama u regiji – Sejšeli (2009), Mauricijus (2011) te su u tijeku pregovori s Tanzanijom. Transferi u Keniju mogući su od slučaja do slučaja.

III. RAZLOZI I CILJEVI DONOŠENJA ODLUKE

Nastavak sudjelovanja u mirovnoj operaciji Europske unije "EU NAVFOR Somalija – ATALANTA" u skladu je s namjerom Republike Hrvatske da pridonese razvoju operativnih sposobnosti Europske unije za djelovanje u zajedničkim operacijama razoružanja, humanitarnim zadaćama i zadaćama spašavanja, zadaćama vojnog savjetovanja i pomoći, prevenciji sukoba i mirovnim zadaćama, zadaćama borbenih snaga u upravljanju krizama, uključujući stvaranje mira i upravljanje postkonfliktnim situacijama.

Sudjelovanjem u mirovnoj operaciji Europske unije "EU NAVFOR Somalija – ATALANTA" Republika Hrvatska potvrđuje svoj strateški cilj – članstvo u Europskoj uniji, a time i doprinos sposobnostima Europske unije za upravljanje krizama. Sudjelujući u ovoj mirovnoj operaciji, Republika Hrvatska potvrđuje vlastitu pomorsku tradiciju i identitet te interes koji ima u očuvanju trgovačkih putova kao pomorska zemlja.

Republika Hrvatska profilira se kao pouzdani partner koji može odgovoriti većim sigurnosnim izazovima i osnažuje politički i vojni kredibilitet Republike Hrvatske kod zemalja članica Europske unije.

Imajući u vidu da u operaciji Europske unije sudjeluju brodovi zemalja članica Europske unije i NATO-a, sudjelovanje pripadnika Hrvatske ratne mornarice korisno je i s aspekta stjecanja praktičnih znanja i iskustava kako u izvršavanju brodskih dužnosti tako i u stožernom radu. Angažmanom u ovoj operaciji Republika Hrvatska dokazuje svoju spremnost za aktivan doprinos jednom od dugoročnih ciljeva Zajedničke vanjske i sigurnosne politike Europske unije, a to je potpora miru i sigurnosti na području Afrike.

Oružane snage Republike Hrvatske sudjeluju u mirovnoj operaciji Europske unije „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“ počevši od 2009. godine. Trenutno se u mirovnoj operaciji nalazi pet pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske i to jedan stožerni časnik u Operativnom zapovjedništvu operacije u Northwoodu u Velikoj Britaniji, jedan časnik se nalazi na njemačkom ratnom brodu, jedan časnik je u njemačkoj logističkoj pomorskoj bazi u Džiboutiju, jedan časnik upućen je na talijanski brod te jedan na belgijski brod.

Uzimajući u obzir skorašnje punopravno članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji, kao i gore navedene razloge dosadašnjeg sudjelovanja u operaciji „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“ te uvažavajući strateške vanjskopolitičke ciljeve Europske unije u borbi protiv piratstva uz Rog Afrike te u vodama Indijskog oceana, pokretanje novih komplementarnih misija koje imaju za cilj jačanje i izgradnju vojnih i civilnih kapaciteta i sposobnosti država u regiji pogođenih posljedicama piratskih aktivnosti, Republika Hrvatska namjerava nastaviti snažno podupirati zajedničke ciljeve u operaciji „EU NAVFOR Somalija ATALANTA“.

U tom kontekstu, donošenjem ove odluke kojom bi se omogućilo povećanje broja pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, s pet na 20 pripadnika tijekom 2013. godine, osigurao bi se okvir za eventualno jačanje i/ili modificiranje hrvatskog doprinosa naporima Europske unije u suzbijanju piratstva.

Donošenjem odluke koja odobrava povećanje broja pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnoj operaciji „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“ osigurao bi se kontinuitet vidljivosti angažmana Republike Hrvatske u okviru mirovne operacije u skladu s naporima i angažmanom Europske unije u borbi protiv piratstva te dodatan kredibilitet u profiliranju Republike Hrvatske kao pouzdanog partnera koji želi pridonijeti jačanju i izgradnji sposobnosti Europske unije za upravljanje krizama.

IV. POTREBNA FINANCIJSKA SREDSTVA

Financijska sredstva za provedbu ove Odluke bit će osigurana u državnom proračunu Republike Hrvatske na razdjelu Ministarstva obrane u skladu s predviđenim projekcijama financijskog plana Ministarstva obrane za 2013. godinu.

V. KONAČNI PRIJEDLOG ODLUKE O SUDJELOVANJU ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE U MIROVNOJ OPERACIJI EUROPSKE UNIJE „EU NAVFOR Somalija - ATALANTA“

Na temelju članka 4. stavka 1. Zakona o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, policije, civilne zaštite te državnih službenika i namještenika u mirovnim operacijama i drugim aktivnostima u inozemstvu (Narodne novine, broj 33/02. i 92/10.) Hrvatski sabor, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske i uz prethodnu suglasnost Predsjednika Republike Hrvatske, na sjednici _____ 2012. donio je

O D L U K U

O SUDJELOVANJU PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE U MIROVNOJ OPERACIJI EUROPSKE UNIJE „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“

I.

U mirovnu operaciju Europske unije „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“ u 2013. godini upućuje se do 20 pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, uz mogućnost rotacije.

II.

Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da po završetku sudjelovanja pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnoj operaciji iz točke I. ove Odluke podnese izvješće Hrvatskom saboru.

III.

Ova Odluka stupa na snagu danom objave u „Narodnim novinama“.

Klasa:
Zagreb,

**Predsjednik Hrvatskoga sabora
Josip Leko**

O B R A Z L O Ž E N J E

U točki I. utvrđuje se da Hrvatski sabor donosi Odluku kojom se upućuju pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnu operaciju Europske unije „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“. Ustavna osnova za donošenje ove Odluke je članak 7. stavak 5. Ustava Republike Hrvatske koji propisuje da Oružane snage Republike Hrvatske mogu prijeći njezine granice na temelju odluke Hrvatskoga sabora, koju predlaže Vlada Republike Hrvatske uz prethodnu suglasnost Predsjednika Republike Hrvatske. Odredba članka 4. stavka 1. Zakona o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, policije, civilne zaštite te državnih službenika i namještenika u mirovnim operacijama i drugim aktivnostima u inozemstvu (Narodne novine, broj 33/02 i 92/10) stavlja u nadležnost Hrvatskoga sabora odlučivanje o izlasku ili djelovanju Oružanih snaga Republike Hrvatske izvan granica Republike Hrvatske. U mirovnu operaciju Europske unije „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“ upućuje se tijekom 2013. godine do 20 pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, uz mogućnost rotacije.

U točki II. obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da po završetku sudjelovanja pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnoj operaciji Europske unije „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“ u 2013. godini podnese izvješće Hrvatski saboru.

U točki III. određuje se da Odluka Hrvatskog sabora stupa na snagu danom objave u Narodnim novinama.